

"דאגה לכל אדם"

טקס 25 שנות ועידת האיחוד, בנייני האומה, ירושלים, 25 בפברואר 1993

לפני כשמונה חודשים קיבלנו מאזרחי ישראל פיקדון יקר: את המדינה שדורות של יהודים חלמו עליה, אלפים רבים שילמו בחייהם כדי להקים אותה, אלפים נוספים מבנינו ובנותינו נפלו על הגנתה וביטחונה, ומיליוני יהודים מבקשים לראות בה את מולדתם וביתם. שום דבר אינו יקר כמו הפיקדון הזה: תלויים בו חיים ומוות, קשורים בו גורלם של בנינו ונכדינו והבאים אחריהם, הוא נכס של עם שחי אלפי שנים - ורוצה להמשיך לחיות. אנחנו יודעים היטב כי הפיקדון יכול להיות זמני: בעוד שלוש שנים ומעט יותר נחזור ונעמוד למבחן, ואותו עם שנתן בידינו את הפיקדון הזה יחליט אם עמדנו במשימות, אם מילאנו הבטחות, אם נהגנו נכון, אם עשינו טוב ואם הציפיות שתלו בנו, באותו יום חג ביוני 92, נתמלאו או, חלילה, נכזבו. אמנם הבחירות הבאות יתקיימו רק בעוד שלוש שנים ויותר, אבל המבחן שלנו, של כל אחד מאיתנו בתנועת "העבודה", שלכם, של כולנו, הוא יומיומי, עשרים וארבע שעות ביממה. מעולם לא עמדו תנועה וממשלה תחת שבט הביקורת והפיקוח כפי שאנו עומדים כיום. ואולם אין לנו על מה להתלונן: אנו רצינו בשלטון - ואנו חבים דין וחשבון על מעשים ומחדלים. אתם ואנחנו נבחנו בתוכניות ובהגשמתן, בהחלטות ובביצוען, אך לא פחות חשוב מזה: בדאגה הבלתי-נלאית לכל אדם, לאזרח, לשכן, לחבר, כל אחד במקום מגוריו ובפינת עבודתו. אנחנו נבחנו וניבחן לא רק בקביעת קווי מדיניות החוץ עם ממשל קלינטון, אלא גם - ואולי בעיקר - בטיפול היומיומי, במאור הפנים שלנו לכל מי שזקוק לעזרה, לעצה, לעידוד, להקלה. אתם הלשכה הסוציאלית, אתם טיפת החלב, אתם הכתף שעליה אפשר וצריך להישען, ואתם היד המושטת לעזרה. בחזית הזו אתם החיילים. הסכנה העיקרית האורבת לכל מפלגה בשלטון, בכל מדינה, בכל שלטון, היא הניתוק מן העם שממנו היא צמחה, ושממנו היא שואבת את כוחה, ושאליו היא חוזרת בנתינה משלה - אך גם בתביעות, בשעות קשות וברגעים יפים. אנו נעשה כל שאפשר כדי להיות במקום שהיינו גם לפני שמונה חודשים: עם העם, כחלק ממנו, בתוכו, איתו, שותפים לצרותיו, מלווים אותו בכאביו ובשמחותיו. חובתנו כממשלה, חובתם של השרים, כמו חובתם של צירי הוועידה הזו, כנציגיה של המפלגה אשר מחזיקה בשלטון,

ליצור את הקשר שאין לו סוף עם העם, להחזיק את הקשר, לטפח אותו. או לנו אם לא כך יקרה. כי בצד הזכויות שקיבלנו ביום הבחירות, קיבלנו על עצמנו גם את הזכות להקשיב - והחובה לענות לצרכים. אנחנו, אתם, היום הכתובת לעם ישראל.

חברות, חברים, צירי הוועידה, אנו מציינים הערב מלאות חצי יובל לאיחוד. במרחק הימים, אין בי שום נוסטלגיה לאותה תקופה לפני עשרים-וחמש שנים. איני מתגעגע לימי הפלגנות, האמביציות והחשבונות. אין לי עניין לחזור אל העבר, אלא אם כן יש בו כדי ללמד לקחים לעתיד. הלקח החשוב ביותר שעלינו ללמוד ולהפיק מאותם ימים קשים לפני עשרים-וחמש שנים ויותר הוא שיש מחיר כבד אישי ותנועתי לפלגנות, לקרעים, ולעומת זאת - תשלום הוגן לאיחוד הלבבות ולהבנה. המסקנה: גם אם אין רואים כולם עין בעין, גם אם יש חילוקי דעות ובלבד שהם אינם בבחינת "ייהרג ובל יעבור", גם אם יש הבדלים וניואנסים, טוב וחשוב להתווכח אבל גם לחרוק שיניים, לנשוך שפתיים, ולהמשיך ביחד, ביחד, כדי להגיע למטרה המשותפת, כאשר טובתה של המדינה קודמת לכל חשבון אישי ומפלגתי.

חברות, חברים, זכות גדולה עמדה לתנועת "העבודה" בגלגוליה השונים, בעיקר כמפא"י: היא הובילה משך שנות-דור את המאבק להקמת המדינה, את ההתיישבות, את הביטחון. טביעות האצבע של תנועת "העבודה" ניכרות בכל אחת מפינות חיינו, לפני קום המדינה - ואחרי. במה הצטיינו האבות המייסדים שלנו? מדוע זכו באמון כה רב, של כה רבים, במשך כל כך הרבה שנים? נכתבו וייכתבו ספרים בתשובה לשאלה זו. יש הרבה תשובות. אני בוחר תשובה קצרה: בזכות הפרגמטיות. אבות התנועה שלנו לא נתקפו בשיגעונות של גדלות, חזונום היה נטוע על קרקע המציאות, התורה שלהם, שהנחילו גם לנו, ראתה את הנולד - וגם את האפשרויות: לא גדול מדי, לא גבוה מדי. אם גם ראשיהם היו בשמים, הרגלים שלהם היו על הקרקע. את החלומות שלהם אפשר היה להגשים ולממש: צעד אחר צעד, עוד עז, עוד דונם, עוד אקדח, עוד "סטן", עוד רובה, עוד גדר, עוד חומה, עוד מגדל, עוד יישוב ועוד אחד. זו הייתה דרכה של תנועת "העבודה" במשך הדורות. היא הוכיחה את עצמה - וזו תהיה גם דרכנו לעתיד בהנהלת המדינה: צעד אחר צעד, לבחון את הדרך, לראות קדימה ורחוק, אבל גם מה שמונח מתחת לרגליים, להיזהר, לבנות, להתקדם - ולהמשיך. אנו יודעים היטב

שצעדים קטנים וזהירים אינם מלהיבים, בעיקר היום, בעידן של תקשורת: אין דראמות, אין סיפורים גדולים, אין גיבורים, אין מחיאות-כפיים וקריאות התפעלות. אין בי, חלילה, שום זלזול בתקשורת, אבל העניין שלנו לא צריך להיות בכותרות העיתונים של מחר, לא בשידורים המיוחדים ולא ב"גל הפתוח" המתלהב. אין בונים מדינה בכותרות העיתונים ולא בהופעות ב"מבט לחדשות". מדינה נבנית במעשים קטנים, אפורים, יומיומיים. אם נבנה בתים ונבנה קורת גג לעולים חדשים ולזוגות צעירים ולחיילים משוחררים, אם נדאג לתעסוקה לכל מי שרוצה ויכול לעבוד, אם יחושו אזרחי ישראל ביטחון בחייהם, בבית וברחוב, אם נסלול כבישים ואם נדאג לחינוך נכון לילדינו, אם כל אחד מכם ומבני משפחותיכם, ושכניכם וחבריכם, אם יהיו לו המזון, והבית, והביטחון והבריאות במידה הראויה, כי אז עשינו את שלנו, הצדקנו את התקוות שתלו בנו - ויש לנו עתיד כמפלגה, כתנועה גדולה שאמרה, הבטיחה ועשתה. את המבחן היומיומי הזה עלינו לעבור אצלכם, אצל השכן שלכם ממול, אצל החבר שלכם מעבר לרחוב, אצל קרובי-המשפחה בעיר הרחוקה.

חברות, חברים, ייתכן מאד שהשנה הקרובה תהיה אחת השנים היותר חשובות ויותר מכריעות בתולדות מדינת ישראל. בשנה הקרובה נעמוד בפני הכרעות קשות, גורליות, אולי היסטוריות. קיימת אפשרות שארבעים-וחמש שנות מלחמה יגיעו אל קיצן. אולי יבוא הסוף לדמעות ולדם. אנו אומרים: קיימת אפשרות. אך אין היא תלויה רק בנו, לא רק ברצוננו - אבל אנו, כממשלה וכמדינה, יכולים וחייבים לתרום משלנו כדי לקדם את האפשרות הזו - וכדי שלא להנחיל לבאים אחרינו עוד מלחמות, עוד דם, עוד דמעות. בהכרעות הקשות שעוד צפויות לנו אנו נזדקק לכל אחד ואחת מכם. אנו צריכים את הגיבוי, את הגב, את היד התומכת. אתם השליחים שלנו כדי להבהיר עמדות, לשכנע ולהשפיע. בלעדיכם, כנציגי התנועה, יהיה קשה מאד, בלתי אפשרי.

חברות, חברים, במישור המדיני הפכנו סדרי-עולם ושינינו את מדיניות מדינת ישראל מן היסוד: הודענו עם הקמת הממשלה כי אין פנינו לארץ ישראל שלמה, קיבלנו על עצמנו להיענות להחלטות האו"ם אשר קובעות כי תמורת שלום נחזיר שטחים. אין זה עניין של מה

בכך. היסטוריונים יקבעו בעתיד כי בליל ה-23 ביוני 92 החליטה מדינת ישראל לבנות את עצמה כמדינה יהודית שאין לה עניין וצורך בשליטה על מיליון ושמונה-מאות אלף איש שאינם רוצים בשליטתה, שחורשים מזימות ודורשים את רעתה. את החודשים הקרובים נקדיש למאמץ אינטנסיבי לשלום. אם יהיו הדברים תלויים בנו, נעשה כל מה שצריך כדי להצליח. אנו מאמינים כי בשבועות הקרובים יחודשו שיחות השלום עם סוריה, לבנון, ירדן והפלסטינים, ויש לנו יסוד להאמין ששותפינו הערבים רוצים גם הם בקץ המלחמות ושבכוונתם לדבר שלום. במישור היחסים של ישראל עם מדינות העולם, ידענו תמיד - אבל למדנו שוב השבוע, בירושלים - עד כמה חשובים לנו ידידים, ובעיקר חשובה לנו ידידותה של המעצמה היחידה הגדולה בעולם. שיחותינו עם מזכיר המדינה של ארצות-הברית, וורן כריסטופר, קירבו יותר מתמיד את היחסים המיוחדים בין ירושלים וושינגטון, ואנו חשים כי הידידות עם הממשל החדש בארצות-הברית מתהדקת בכל יום שעובר. שיחות לשלום אין פירושן נכונות לכל פשרה, לכל מחיר. הרצון בשלום אינו מכה את עינינו בסנוורים, ועינינו לא טחו מראות הסובב אותנו: לא הכל השלימו עם חיינו וקיומנו כאן, וכל עוד נותר בעולם הערבי החומייניסטי מי שרוצה בחיסולנו הפיסי, חובתה של כל ממשלה בישראל להיזהר שבעתיים בענייני הביטחון הלאומי והאישי. אנו אומרים, ואמרו זאת גם לבני משפחותיכם וידידיכם: כל אמצעי שעומד לרשותנו במסגרת החוק יופעל כדי לפגוע במי שרוצה לפגוע בנו. אנחנו נכונים לפשרות לשלום, אבל אין בנו שום נכונות לשום פשרה, במלחמה בטרור או בקמים עלינו. שלא תהיה כאן שום טעות: בחשבון שבין שלום לביטחון, קודם כל - הביטחון. חברות, חברים, תמיד לאורך כל השנים, מיקדנו את העניין שלנו במדיניות החוץ והביטחון. היה אכפת לנו מאד מה אומרים עלינו בקאטמאנדו, מה חושבים עלינו באבידג'אן, מה טוענים נגדינו ב"סטייט דיפארטמנט", מה יש לקיי דורסיי נגדנו. גם היום זה חשוב מאוד: אוי לנו אם מזלזל בידידותן של מדינות העולם, חלילה. אנו יודעים להוקיר ולהעריך כל יד שמושיטים לנו וכל ידיד שפותח שערו. לשמחתנו, בשנים האחרונות שוב אין "כל העולם נגדנו" ואין אנו מדינה במצור. אנו זוכים לאהדה והערכה, ששום שידור של "סי.אן.אן", אפילו הוא מתאמץ הרבה - והוא מתאמץ - אינו יכול לקלקל אותה. אבל בצד טיפוח הידידות עם פרו וניקרגואה,

עם נפאל ואוסטרליה, עם צרפת ובריטניה, חובתנו כממשלה היא להסתכל היום הביתה, פנימה: אנו ניבחנו במעשינו ובמחדלינו, לא באיי פיג'י הרחוקים אלפי קילומטרים, אלא כאן, בבית, כמה מאות מטרים מכאן, בדירות הרטובות של הקטמונים בירושלים, בבתים הסדוקים בשכונת הארגזים בתל-אביב, באתרי הקרוואנים המתפוררים בבאר-שבע. אומרים: צדקה תתחיל מבית. עליה נקום, עליה – חלילה - ניפול.

במישור הכלכלי-חברתי כבר עשתה הממשלה הנוכחית לא מעט - אבל אולי עדיין לא מספיק. בשמונה חודשי שירותינו הקצינו משאבים גדולים מכפי שהיו אי-פעם לשיפור חייו, כלכלתו וחינוכו של כל אחד מאזרחי ישראל, לרבות שותפינו בני המיעוטים. אני שומע וקורא ויודע על אכזבות וציפיות גבוהות מדי. חשוב שהיושבים באולם הזה ידעו כמה עובדות:

הגדלנו את התקציב לשירותי רווחה וחברה בכמיליארד שקלים.

אנו מחזירים את קצבאות הילדים ל -450 אלף משפחות.

הגדלנו את התקציב לתשתית, ולכבישים, הקצינו מיליארד וחצי שקל, במקום 900 מיליון. הקצינו מאות מיליונים ליזמים קטנים.

הגדלנו את תקציב הפיתוח ליישוב המיעוטים מ - 95 מיליון ₪ ל - 275 מיליון ש"ח. כמעט הכפלנו את התקציב הרגיל.

אנו ערים למחוגי השעון. אנו יודעים שבציבור אין לנו זמן בלתי-מוגבל ואשראי ללא סוף, ולכן נרתמנו כולנו לעשייה - מהר ככל האפשר. אנו מביטים קדימה בתקווה גדולה.

חברות, חברים, דרך ארוכה עשתה תנועת "העבודה" עד היום. בדרך הארוכה והסוערת הזו נעשו שגיאות וטעויות, שהפילוג הוא אחת התוצאות שלהן. אבל מאזן ההישגים של התנועה שאנו נבחרים ונציגיה ראוי לכל שבח. מנהיגים, שרבים מהם אינם עוד איתנו, הובילו אותנו, את התנועה, את העם, את המדינה, להישגים היסטוריים, למעשים שהקנו למדינה הזו ולתושביה תהילה. יש לנו כל הסיבות הטובות להיות מרוצים, להיות גאים - ולשאוף לעתיד טוב יותר. כל אחד ואחת כאן באולם הערב, כל אחד מאנשי תנועת "העבודה", הוא חלקיק

שמרכיב את השלם - תנועת "העבודה" שמנהיגה את מדינת ישראל. בעזרתכם, יהיה לכולנו טוב יותר.